

16. 1. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Reforma studia Občanského práva hmotného a Obchodního práva na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni - první nástin možných východisek

Na podzim r. 2011 schválil Parlament ČR celkovou rekodifikaci občanského práva hmotného a obchodního práva spočívající v přijetí nového občanského zákoníku,[1] zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)[2] a zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním.[3] Dosavadní občanský a obchodní zákoník a zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním se tímto zrušují. Schválené zákony mají nabýt účinnosti (oproti původnímu harmonogramu, který počítal s o rok dřívější účinností) až 1. 1. 2014.

Na tuto skutečnost musí - a to již v legisvakanční lhůtě těchto zákonů - reagovat i výuka práva na právnických fakultách na území České republiky, resp. její příslušná pracoviště a akademičtí pracovníci v nich zařazení. S reformou výuky nelze čekat až na nabytí účinnosti obou zákonů, neboť není únosné pro studenty, aby jim byla nadále přednášena dosavadní právní úprava, jejíž zrušení je již schváleno.

Bez zřetele ke skutečnosti, jaký má který akademický pracovník osobní vztah, resp. názor na probíhající rekodifikaci a její schválenou podobu, je třeba schválenou rekodifikaci zohlednit z hlediska výukových plánů občanského práva hmotného a obchodního práva. Tím samozřejmě není dotčeno právo každého akademického pracovníka na vlastní názor.

Výše uvedené platí i se zřetelem ke skutečnosti, že dosud není dokonce ani připraven tzv. změnový zákon (tj. předpis, který probíhající změny občanského a obchodního práva promítne do jiných zákonů tak, aby předpisy nebyly navzájem divergentní), ani nejsou připraveny další navazující zákony, které z hlediska funkčnosti schválené rekodifikace jsou nezbytné (např. zákon o obchodním rejstříku) a že se podle některých neoficiálních zpráv již objevují první úvahy o provedení novelizace právě přijatých rekodifikačních zákonů. Je totiž třeba vyjít z toho, že byla-li rekodifikace Parlamentem ČR jednou schválena, lze důvodně očekávat, že sice v období legisvakanční lhůty může konečná podoba předpisů doznat změn, tyto změny však nebudou koncepční povahy a základní podoba rekodifikace se tudíž nebude již měnit.

I.

Probíhající rekodifikace nemění zásadním způsobem celkovou povahu a podstatu občanského práva hmotného a obchodního práva, resp. obchodní právo jako obor ani neruší, ani neznovuzavádí, jako tomu bylo z mimoprávních důvodů v letech 1945/1948 a znovu 1989. České občanské právo hmotné a obchodní právo bylo velmi zásadním způsobem měněno již v celém období po r. 1989. Česká republika je dnes demokratickým právním státem - členským státem Evropské unie. Vzhledem k

tomu zde nedochází a z důvodů právních i mimoprávních ani nemůže dojít k zásadní diskontinuitě.

Rekodifikace se podstatně významnějším způsobem dotýká oblasti občanského práva hmotného. To má dva zcela zásadní příčiny. Pro primo, to se může jevit na první pohled jako překvapivé vzhledem ke skutečnosti, že v letech 1945/1848-1989 nebylo - i přes všechny deformace - občanské právo hmotné jako obor práva zlikvidováno. Poněkud paradoxně však tato zdánlivá výhoda vedla v praxi k pravému opaku, neboť ponechání původního občanského zákoníku po r. 1989 v platnosti - i přes všechny novelizace - nebylo sto zcela změnit jeho koncepci a přizpůsobit jej v plném rozsahu potřebám současnosti. Občanský zákoník pak - někdy velmi negativním způsobem - ovlivnili různé lobbistické tlaky vedoucí k jeho někdy zbytečným až nesmyslným novelizacím. Pro secundo, občanský zákoník byl nutně atakován též požadavky práva Evropské unie, nicméně věcný záběr práva Evropské unie v interakci k občanskému právu hmotnému je co do věcného závěru dosud relativně stále velmi omezený (v zásadě se jedná zejména o spotřebitelské právo), tudíž zde zdaleka nebyl takový tlak na změny občanského práva hmotného směrem k jeho modernizaci.

Obchodní právo bylo sice před rokem 1989 zcela zrušeno, tato skutečnost se však patrně projevila v pozitivním směru. Přes všechny problémy nelze přehlížet, že jak obchodní zákoník, tak všechny významnější obchodněprávní zákony[4] byly přijaty až v období po r. 1989 a nutně tudíž nemohly být poznamenány bývalým režimem. Druhou skutečností, která na současnou podobu obchodního práva měla - i přes určité a ne vždy bezvýznamné excesy - v zásadě pozitivní vliv (přinejmenším ve směru omezení alespoň některých lobbistických tlaků) nutnost transpozice celé řady právních předpisů Evropské unie.

To jsou základní skutečnosti, ze kterých je třeba vycházet.

II.

Velmi závažnou skutečností v daném kontextu je, že dosud není znám ani návrh nejen dalších - obsahově navazujících zákonů - nýbrž ani nárys potřebných změn občanského práva procesního (zejména občanského soudního řádu). Lze se proto důvodně obávat, že některé normativní konstrukce budou na půdorysu současné rekodifikace procesně jen stěží efektivně realizovatelné, resp. vůbec nerealizovatelné. Situace je i zde podstatně jednodušší z pohledu obchodního práva, a to z důvodů již výše řečených.

Ze systémového hlediska je však v každém ohledu tristní skutečnost, že ani 23 let po změně společenských poměrů nebyl v České republice ani předložen odborné veřejnosti k diskusi návrh(y) nových procesních předpisů, a to dokonce ani v podobě věcných záměrů.

Tato problematika je však z pohledu právnických fakult věcně neovlivnitelná; řešení může a musí přijít výhradně z rukou zákonodárce.

Na druhé straně ani zde dosud není důvod k panice. Legisvakanční lhůta nově přijatých zákonů je sdostatek dlouhá, aby umožnila zákonodárci přijmout alespoň nezbytné změny příslušných procesních předpisů.

III.

Výuka občanského práva hmotného a obchodního práva musí být zcela nezbytně integrována, a to v míře podstatně vyšší, než tomu bylo doposud. To je dáno především odstraněním duplicit obligačního práva, jednak obecně nutností reagovat na další změny, které rekodifikace přinesla (zejména nutností zařazení do výuky těch institutů, které rekodifikace přinesla nově - např. trust, pacht aj.).

Při koncipování výuky pochopitelně vzniká zásadní otázka vzájemného poměru výuky občanského

práva hmotného a obchodního práva. Jak známo, tento harmonogram není na jednotlivých právnických fakultách stejný. Dosavadní poměr výuky občanského práva hmotného a obchodního práva na FPR ZČU je 4 + 4 semestry, tedy výuka obou předmětů je co do časové dotace stejně rozsáhlá.[5]

Následující harmonogram vychází z premisy, že se co do rozsahu výuky nebude dosavadní výukový harmonogram měnit. Nově koncipovaná výuka by mohla vypadat např. takto:

Předmět:	Náplň:
Občanské právo hmotné 1	Obecná a úvodní část. Subjekty právních vztahů. Svěprávnost. Právní skutečnosti (právní jednání, jiné právní skutečnosti). Vady právních jednání. Ochrana osobnosti. Jednání fyzických a právnických osob (osobní jednání, zastoupení vč. opatrovnictví). Právní vztahy. Předměty právních vztahů (zejména věci). Právní osoby obecně. Korporace (zejména spolky) a fundace (zejména nadace a nadační fondy, veřejné ústavy).
Občanské právo hmotné 2	Vlastnictví, spoluvlastnictví (podílové, SJM, akcesorické vč. vlastnictví bytů). Vyvlastnění a omezení. Nabytí, pozbytí a ochrana vlastnického práva. Právo stavby. Věcná břemena (služebnost, reálná břemena). Zástavní právo. Trust.
Občanské právo hmotné 3	Dědické právo. Rodinné právo.
Občanské právo hmotné 4	Vznik, změna a zánik závazku. Zajištění závazku. Odstoupení a výpověď smlouvy. Kupní a darovací smlouva. Smlouva o dílo. Výprosa, výpůjčka. Nájem a pacht. Licence. Zápůjčka. Úschova, skladování. Příkaz, zprostředkování. Sázka, hra a los. Smlouva společenská. Spotřebitelské právo. Pojištění. Slib odškodnění. Delikty.

Předmět:	Náplň:
Obchodní právo 1	Úvodní a obecné otázky (pojem podnikatele, vztah k obecnému občanskému právu, obchodní a rodinný závod). Nekalá a hospodářská soutěž.
Obchodní právo 2	Obchodní společnosti a družstva. Koncerny. Přeměny.
Obchodní právo 3	Speciální podnikatelské útvary. Cenné papíry. Insolvenční právo.
Obchodní právo 4	Obligace s významem pro podnikatele – Běžný a vkladový účet. Úvěr. Komise. Zasilatelství. Obchodní zastoupení. Smlouvy dopravní. Dokumentární akreditiv. Inkaso. Tichá společnost.

JUDr. Tomáš Dvořák, PhD.

autor působí na Katedře obchodního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni

[1] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, VI. volební období (od r. 2010), parlamentní tisk č. 362/0.

[2] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, VI. volební období (od r. 2010), parlamentní tisk č. 363/0.

[3] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, VI. volební období (od r. 2010), parlamentní tisk č. 364/0.

[4] S výjimkou zákona směnečného a šekového.

[5] Výuka obchodního práva je doposud na FPR ZČU organizována ve větším rozsahu, než je tomu na jiných právnických fakultách, neboť ty zpravidla učí obchodní právo po dobu toliko 3 semestrů.

Předmětná srovnání jsou ovšem poněkud zavádějící, neboť některé otázky, které se na FPR ZČU přednáší v rámci výuky obchodního práva, jsou na jiných fakultách přednášeny v rámci jiných předmětů; příkladmo lze uvést insolvenční právo.

Tento příspěvek vznikl v rámci grantu OPVK „Spolupracující právníci“ č. j. CZ.1.07/2.4.0017.0119.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v](#)

[judikatuře](#)

- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [JIŘÍ HARNACH - VEŘEJNÉ ZAKÁZKY LIVE! - BŘEZEN 2026](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [10 otázek pro ... Kateřinu Mikulovou](#)